

Advies over de voorstellen van opleidingsprofiel voor het secundair volwassenenonderwijs

Vlaamse Onderwijsraad

Kunstlaan 6 bus 6
BE-1210 Brussel

T +32 2 219 42 99
F +32 2 219 81 18

www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Adviesvrager: Hilde Crevits, Vlaams minister van onderwijs op 16 september 2014

Uitgebracht door de Raad Levenslang en Levensbreed Leren op 18 november 2014 met eenparigheid van stemmen.

Vorbereiding: commissie Volwassenenonderwijs, onder voorzitterschap van Gunther Degroote

Dossierbeheerder(s): Eveline Reusens

1 Inleiding

De Vlor geeft advies over de volgende voorstellen van opleidingsprofielen voor het secundair volwassenenonderwijs:

- Alle studiegebieden met diplomagerichte opleidingen:
 - Toevoeging Geletterdheidsmodules
- Studiegebied Personenzorg:
 - Begeleider in de kinderopvang (toevoeging van uitbreidingsmodule '*Kennismaken met de gezinsopvang*')

Samen met de adviesvraag ontving de Vlor de resultaten van de toets 'vormelijke criteria' die het Departement Onderwijs en Vorming vooraf uitvoerde.

De Vlor adviseert de voorstellen van opleidingsprofielen conform de bepalingen van art. 24 van het decreet volwassenenonderwijs van 15 juni 2007. Volgens dat artikel bepaalt de Vlaamse Regering, op voordracht van de stuurgroep en na advies van de Vlaamse Onderwijsraad, de opleidingsprofielen voor de basiseducatie en voor het secundair volwassenenonderwijs. Een opleidingsprofiel omvat ten minste:

- het minimale aantal lestijden van een opleiding;
- het aantal modules;
- het aantal lestijden per module dat in aanmerking genomen wordt voor de berekening van de financiering;
- de verdeling van de eindtermen, de specifieke eindtermen, erkende beroepskwalificaties of basiscompetenties over de modules binnen een opleiding.

Na het advies van de Vlor beslist de minister of zij de geadviseerde opleidingsprofielen al dan niet ter goedkeuring voorlegt aan de Vlaamse Regering. Na de definitieve goedkeuring van de opleidingsprofielen kunnen de inrichtende machten en het GO! deze concretiseren in leerplannen. Artikel 25 van het decreet volwassenenonderwijs bepaalt dat de centra voor de organisatie van hun opleidingsaanbod uitsluitend de door de Vlaamse Regering goedgekeurde opleidingsprofielen hanteren.

De Vlor adviseert de voorstellen van opleidingsprofielen op basis van criteria die de Vlaamse Regering voor de goedkeuring van opleidingsprofielen heeft bepaald, aangevuld met enkele bijkomende elementen, zoals goedgekeurd op de Raad Levenslang en Levensbreed Leren van 10 september 2013.

2 Advies

2.1 Leeswijzer

De Vlor formuleert doorgaans alleen opmerkingen over een opleidingsprofiel als er in zijn ogen aanpassingen moeten gebeuren.

Voor het overige gaat de raad ervan uit dat de voorstellen:

- voldoen aan de wettelijke bepalingen van het decreet van 15 juni betreffende het volwassenenonderwijs of andere relevante regelgeving (criterium 1);
- afgeleid zijn van valabele referentiekaders of, bij ontstentenis daarvan, gevalideerd zijn door de sector (criterium 2);
- rekening houden met maatschappelijke tendensen (criterium 3);
- waar nodig, rekening houden met de noodzakelijke voorkennis van de cursist (criterium 4);
- gedragen worden door de centra en desgewenst door andere publieke opleidingsverstrekkers (criterium 5);
- rekening houden met de mogelijke gevolgen voor andere opleidingen of andere onderwijsniveaus (criterium 6);
- een haalbaar en aanvaardbaar aantal lestijden omvatten in relatie tot de basiscompetenties en/of eindtermen (criterium 7);
- nog voldoende ruimte laten voor de leerplanmakers (criterium 8).

De commissie Volwassenenonderwijs, uitgebreid met deskundigen, bereidde in zijn vergadering van 8 oktober 2014 dit advies voor.

2.2 Geletterdheidsmodules

2.2.1 Referentiekader

Bij de opmaak van de geletterdheidsmodules werd er vertrokken vanuit de door AKOV opgestelde matrix Nederlands en leren leren als referentiekader. De Vlor heeft drie opmerkingen bij het gebruik van dit referentiekader.

2.2.1.1 Raakvlakken met andere onderwijsniveaus

De Vlor betreurt dat de matrix enkel ontwikkeld werd voor het uitwerken van geletterdheidsmodules in het volwassenenonderwijs. Nochtans zijn er heel wat raakvlakken met andere onderwijsniveaus, maar daar werd geen rekening mee gehouden. De Vlor vraagt dat de geletterdheidsmodules coherent zijn met referentiekaders die ook door andere onderwijsniveaus gebruikt worden. Dit garandeert eenzelfde benadering over de onderwijsniveaus en -vormen heen.

2.2.1.2 Gedetailleerd karakter van de matrix

De matrix Nederlands en leren leren is zeer gedetailleerd uitgewerkt. Dit laat weinig ruimte om een vertaling te maken naar modules.

2.2.1.3 Een brede visie op geletterdheid

Het organiseren van geletterdheidsmodules is mogelijk sinds 1 september 2011. Ze geven een antwoord op de vraag om cursisten met een geletterdheidsproblematiek remediëring te bieden. De Vlor vindt het positief dat er met deze modules in het Volwassenenonderwijs een nood aan ondersteuning kan ingevuld worden.

De raad heeft echter een principiële bedenking bij de invulling van het concept geletterdheid. Bij de ontwikkeling van deze modules moest de decretale stuurgroep vertrekken van een matrix die door AKOV ontwikkeld werd voor Nederlands en leren leren. De modules omvatten daardoor enkel deze twee elementen, die zeer gedetailleerd uitgeschreven zijn in basiscompetenties. Hoewel de voorgestelde modules niet anders dan geletterdheidsmodules genoemd kunnen worden, wordt geletterdheid hierdoor te eng beschouwd.

De Vlor adviseerde in het verleden dat er beter kan worden uitgegaan van een brede definitie geletterdheid: 'Voor onderwijs volstaat een operationele definitie die zich beperkt tot functionele geletterdheid in de context van maatschappelijk functioneren niet. Een operationele definitie voor het beleidsdomein onderwijs moet de specificiteit van dit beleidsdomein omvatten: educatief functioneren. Geletterdheid in onderwijs is niet alleen een functionele geletterdheid maar ook een duurzame geletterdheid. Een duurzame geletterdheid stelt mensen in staat levenslang te leren en daarbij zelf de motor te zijn voor hun eigen ontwikkeling'¹. Specifiek voor het volwassenenonderwijs is het belangrijk om een voldoende hoog geletterdheidsniveau te hebben om aanvullende algemene vorming en/of een beroepsgerichte opleiding te kunnen volgen. Ook het Strategisch plan Geletterdheid Verhogen 2012-2016 vertrekt van een brede definitie: 'Geletterdheid is de kennis en vaardigheid die nodig is om via geschreven taal te communiceren en informatie te verwerken, de vaardigheid om met numerieke en grafische gegevens om te gaan en de vaardigheid voor het gebruik van ICT. Geletterdheid is bijgevolg een geïntegreerde vaardigheid en omvat o.m. de competentie om informatie te vinden en te gebruiken, rekenkundige bewerkingen uit te voeren, kwantitatieve informatie te vinden en te gebruiken, digitale informatie te selecteren, te analyseren, te interpreteren en te verwerken en gebruiken van technologische middelen'². Met het hanteren van de matrix als referentiekader wijkt de overheid af van de eigen vooropgestelde definitie.

Door deze enge benadering van geletterdheid komen de modules niet tegemoet aan de specifieke geletterdheidsnoden van de cursist (zoals noden op het vlak van gecijferdheid en ICT-competenties). De Vlor pleit dan ook voor het loslaten van deze vernauwde benadering van geletterdheid.

2.2.2 Technische opmerkingen

Net als het departement Onderwijs en Vorming merkt de Vlor op dat het aantal lestijden van de modules vermeld onder 3.15 en 3.16 niet overeen komt met het aantal lestijden vermeld onder punten 1.3 en 1.4. Onder de vier punten moet '20 lestijden' staan.

2.2.3 Andere

- De geletterdheidsmodules zijn bedoeld om drempels weg te werken voor cursisten met een geletterdheidsachterstand. Het inschrijvingsgeld kan echter een materiële drempel vormen die het succesvol leren in het volwassenenonderwijs in de weg staat. De Vlor vraagt daarom dat cursisten vrijgesteld worden van inschrijvingsgeld voor dergelijke modules.
- Hoewel de geletterdheidsmodules generiek geformuleerd zijn, worden ze organisatorisch wel gekoppeld aan een studiegebied. Daardoor zal de gemiddelde subsidieerbare groepsgrootte (de deler) verschillen afhankelijk van het studiegebied. Voor een gelijke

¹ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad, [Naar een duurzame geletterdheid. Advies naar aanleiding van de stand van zake bij het strategisch plan 'Geletterdheid Verhogen' 2005-2011](#), 25 maart 2010 p. 3.

² Vlaamse Overheid, Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, *Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen 2012-2016*, november 2012, p. 5-6.

ondersteuning aan elke cursist dringt een gelijkshakeling van deze deler voor de geletterdheidsmodules zich op.

2.2.4 Besluit

De Vlor geeft een gunstig advies aan het voorliggende voorstel voor opleidingsprofiel, maar vraagt dat er in de toekomst wordt gewerkt vanuit een referentiekader dat een breed concept van geletterdheid hanteert en dat coherent is met einddoelen uit andere onderwijsniveaus.

2.3 Begeleider in de kinderopvang

In de loop van 2005 werd het opleidingsprofiel Begeleider in de kinderopvang uitgewerkt. Aan deze opleiding wordt nu een uitbreidingsmodule 'Kennismaken met de gezinsopvang' toegevoegd.

De Vlor gaat er in zijn advisering vanuit dat er een beroepskwalificatie aan de basis moet liggen van de arbeidsmarktgerichte opleidingen van het secundair volwassenenonderwijs. Dat is voor de begeleider van de kinderopvang nog niet het geval omdat het beroepskwalificatiedossier nog in opmaak is.³

Sinds 1 april 2014 is echter het nieuwe decreet Opvang van Baby's en Peuters van kracht. In dit decreet worden ondermeer de kwaliteitsvoorwaarden bepaald waaraan de gezinsopvang moet voldoen. Een onderdeel van deze kwaliteitsvoorwaarden zijn de attesten van de modules Kennismaken met de gezinsopvang en Werken in de kinderopvang voor toekomstige en reeds tewerkgestelde kinderbegeleiders gezinsopvang.⁴ Daardoor dringt de organisatie van de uitbreidingsmodule 'Kennismaken met de gezinsopvang' zich op.

Besluit

De Vlor is van oordeel dat de uitbreidingsmodule een noodzakelijke aanvulling is op de opleiding Begeleider in de kinderopvang.

Eveline Reusens
secretaris Raad Levenslang en Levensbreed Leren

Bavo Van Soom
voorzitter Raad Levenslang en Levensbreed Leren

³ Departement Onderwijs en Vorming, *Beroepskwalificatiedossiers in ontwikkeling*, geraadpleegd op 14 oktober 2014 op <http://www.ond.vlaanderen.be/kwalificatiestructuur/oproep-indieners-beroepskwalificatiedossiers/prioriteitenlijst-2014/index.htm#bkd-in-ontwikkeling>.

⁴ Besluit van de Vlaamse Regering van 22 november 2013 houdende de vergunningsvoorwaarden en het kwaliteitsbeleid voor gezinsopvang en groepsofvang van baby's en peuters, art. 11.